

ALLES WAT GIJ NIET WILT DAT U GESCHIEDT, DOE DAT OOK EEN ANDER NIET

Gemeenten werken voorlopig niet meer mee aan het Integraal Zorgakkoord (IZA). Onlangs is er besloten om de samenwerking op te schorten, omdat ze van mening zijn dat ze te weinig geld krijgen. De Eerstelijns vroeg huisarts Marcel Kerkhoven naar zijn opinie over deze beslissing. Hij vindt het terecht dat op landelijk niveau de gemeenten van zich laten horen. Maar ondertussen ziet hij veel parallellen, waar we van kunnen leren. De VNG kwam pas laat aan tafel en was hiermee onvoldoende betrokken vanaf het begin. Dit gebeurt op veel lagen in onze samenleving, aldus Marcel, waarin partijen niet vanaf het begin worden betrokken, zo ook bij gemeenten zelf.

“We zouden wat minder naar de output moeten kijken van plannen, en wat meer naar de input, waar we er aan de voorkant mee starten. Een belangrijke vraag die gesteld mag worden is: zit iedereen aan tafel?”

Maatschappelijke opgave

Het Integraal Zorgakkoord is volgens Marcel door de landelijke partijen met goede bedoelingen opgesteld. “De partijen die dit integraal wilden aanpakken, hebben zich onvoldoende gerealiseerd dat de maatschappelijke opgave groter is dan de zorg alleen. De gemeentes zijn laat in het proces meegenomen. “Ik zie hierin een parallel zie ik op lokaal niveau, als er wordt gesproken over participatie met inwoners, dan is het beleidsstuk vaak al geschreven of de uitkomst daarvan bepaald’. Er wordt vaak gesproken over inwoners, in plaats van met. En nu is het de VNG zelf overkomen.”

About us? Not without us!

Dit mag van Marcel de boodschap voor het nieuwe jaar zijn: Als je het over ons hebt, dan niet zonder ons, ‘want alles wat je doet zonder mij doe je tegen mij’ om een uitspraak van Ghandi te citeren. About us? Not without us!, laat dit het uitgangspunt van alle overleggen waar u als lezer in 2025 aan deel neemt. Stel altijd de vraag: wie missen we aan tafel? Als huisarts, en daarmee op persoonlijk vlak, ziet Marcel ook een andere parallel. “Als huisarts ben ik opgeleid vanuit de gedachte dat de patiënt goed geïnformeerd meebeslist (*informed consent*). Een van de belangrijke vragen daarbij kan zijn: ‘wat vindt u belangrijk in uw gezondheid?’. Dat probeer ik naar alle eer en geweten in de spreekkamer te doen. Daarbij puzzelt het mij in toenemende mate dat als de patiënt de deur uitloopt, het samen meebeslissen helemaal niet meer aan bod komt in de manier waarop wij de zorg hebben georganiseerd.”

Dit buiten de direct betrokkenen om organiseren werkt volgens Marcel in een wereld waar autonomie een belangrijk goed en zelfredzaamheid en samenredzaamheid als oplossing wordt gezien voor onze samenleving, niet meer. "Het wordt in toenemende mate van belang dat je als individuele patiënt en als gemeenschap inspraak krijgt in de wijze waarop de zorg lokaal en regionaal wordt georganiseerd. Hierin zie ik de parallel met VNG die geconfronteerd wordt met een integraal zorgakkoord. Ze zijn in eerste instantie blij dat ze nog aan tafel mogen komen om dan tot de ontdekking te komen dat ze weinig sturing hebben, terwijl het akkoord wel verregaande consequenties heeft voor haar werkdomein welzijn."

Meer aandacht voor het participatieproces

Het vraagt om andere modellen, aldus Marcel, om de grote zorgvraag die op ons afkomt, door de dubbele vergrijzing, een tekort aan zorgverleners en de groeiende populatie, met elkaar aan te gaan. "Het zou ons allemaal helpen om langer stil te staan bij welke grote vraagstukken we hebben en hoe we de inspraak gaan vormgeven. Of het nu over zorg, omgevingswet, datagebruik voor een betere samenleving gaat, laten we eerst meer tijd besteden aan het proces in plaats van heel snel richting een mogelijke oplossing gaan. Er mag meer aandacht zijn voor het participatieproces. Hoe organiseren wij het proces voordat we daadwerkelijk het thema vastpakken? Zit iedereen daarbij gelijkwaardig aan tafel? Het kan daarbij helpen om ruimte te creëren voor de onderlinge dialoog. Het helpt om nieuwsgierig te zijn naar elkaar en de ervaringen die iemand inbrengt."

Moment van zelfreflectie

De gemeenten zitten nu in een positie dat ze achteraf aan tafel schoven. Dit biedt ruimte volgens Marcel voor een moment van zelfreflectie. "Neem die ervaring mee in het lokaal en regionaal werken. Door aan het begin van ieder overleg bij wijze van spreken te denken: Is iedereen aan tafel vertegenwoordigd? Dit geldt voor alle partijen die iets met beleid en uitvoering doen. Het niet worden meegenomen is wat een gemiddelde patiënt ervaart in het behandelproces, de gemiddelde inwoner ervaart in een gemeentelijk proces en de gemiddelde zorgverlener ervaart op het moment dat er weer een plan op tafel verschijnt. Het overkomt ons allemaal, en dit zorgt voor gemopper en frustratie."

We doen er goed aan ons volgens Marcel vaker te realiseren dat we voor de transitie en de grote maatschappelijke uitdagingen met onzekere toekomst en uitkomsten, vooral belang hebben bij een goede onderlinge relatie en een inclusief proces. "Op lokaal niveau zijn wij in de gemeente Brummen met de IZA aanvraag bezig en deze aan het uitwerken. De gemeente zit daarbij aan tafel. Dit proces doen wij zo inclusief mogelijk, dus met inwoners, zorgverleners en partijen die lokaal en regionaal actief zijn. We hebben in onze werkgroep besproken dat op landelijk systemisch niveau eruit stappen om een punt te maken, iets anders is dan er lokaal eruit stappen. Lokaal er een punt achter zetten doet iets met de relatie en het onderlinge vertrouwen. Wij zijn samen begonnen, en hebben naar elkaar uit gesproken dat wij elkaar de komende jaren links of rechts (om) echt nodig hebben."

De kerstgedachte van Marcel

We hebben een aantal dagen om te reflecteren tijdens Kerst op het afgelopen jaar, en om vooruit te kijken naar het nieuwe jaar. Wat wil Marcel ons meegeven? "Blijf de verbinding met elkaar aangaan. Hoe borg je samen de voortgang in de maatschappelijke opgave waar we mee te maken hebben? Blijf het zo organiseren dat er gaandeweg ruimte is voor personen en partijen om aan te haken. Zorg dat inclusiviteit niet alleen aan de voorkant, maar ook behouden blijft tijdens het proces. De zoektocht naar een gezamenlijk proces mag in 2025 herwaardering vinden."

Marcel Kerkhoven is huisarts en Community Orientated Primary-healthcare Doctor. Hij is initiatiefnemer van een lokale IZA aanvraag, samen met inwoners en 14 partijen vanuit zorg, welzijn en gemeente. Daarnaast is hij bestuurslid voor Nederland Zorgt voor Elkaar en mede-initiatiefnemer van [Dit is goede zorg](#).